

YAZMA SÖZLÜK ve GRAMERLER

Dr. Saadet ÇAGATAY
Türk Lehçeleri Profesörü

I. LÜGATNAME

Oxford'un Bodleian kütüphanesinde (Marsh 187) üzerine de لغات نامه yazılı, yedi dili içine alan bir sözlük vardır. Oldukça büyük ebatta (4°), 181 yaprakтан ibarettir, sayfeler sadece bir taraflı yazılı olup çok iri harflerle kaleme alınmıştır ki, beher sayfede ancak 13-20 kelime vardır. *Heptaglot Lexicon* (yedi dilli sözlük) adı verilmiş olan bu eser, yedi dili göstermek üzere yedi sütun üzerine tanzim edilerek şu sıraya konmuştur:

1. Lâtince olup lâtincenin alfabetik sırasına göre tertiplenmiştir. Diğer dillerdeki sözler bunların karşılıklarıdır.
2. Yeni yunanca (rumca), Yunan harfleriyle.
3. Türkçe Arap harfleriyle.
4. Tatarca Arap harfleriyle, Kırım Türk lehçesidir.
5. Ermenice Ermeni harfleriyle.
6. Slovence (Slovanic) eski Sloven yani Kiril harfleriyle.
7. Wallachian veya Moldavian Sloven Kiril harfleriyle.

Türkçe ve tatarca adlandırılmış olan kelimelerin altına bazı yerlerde farsça da verildiğine göre, bir 8. dil dahi açık olarak bu sözlüğün içinde vardır. Ayrıca Sloven dilindeki kelimeler bir araya getirilip Ukrayna akademisi tarafından 1956 da yayımlanmış bir risalede (V. Svoboda, The "Slovenice" part of the Oxford Heptaglot Lexicon a Ukrainian-Latin Vocabulary of the 17 th Century, 1956, Vinnipeg, Slavistica Ukr. Ak. Nauk) bu eser onbir dili içine alan sözlük olarak tanıtılmıştır. Burada bu sözlüğün diğer Slav dillerini de içine aldığı ve arada rumence sözler de olduğu belirtilmektedir. Herhalde belli sütunların dışında farsça gibi, diğer Slav dillerinden de örnekler görüldüğünden, 11 dilde yazılmış bir eser şeklinde izah edilmiştir 1).

Sözlük yer yer tam karşılıklı değildir. Bazı yerlerde bir lâtince kelimenin rumca karşılığı, bazı yerlerde slovence karşılığı, bazı yerlerde de "tatarca"sı eksik türkçesi vardır. Meselâ *ulama başmağı* yanlış imlâ ile عولاما باشماقی şeklinde yazıldığı gibi, bunun yalnız lâtince ve türkçesi var, diğer dillerdeki karşılığı yoktur. *temel* تمیل sözünün de türkçesi var tatarcası verilmemiştir. Arap harfleriyle yazılmış olan türkçe ve tatarca örnekler hattatlık bakımından acemi elle yazılmış, fakat her iki lehçe de çok güzel harekelenmiştir. Bazı mâna yanlışlıkları vardır. Meselâ tatarca sırasında verilen *cibimegen* sözünün karşılığı

I Bu eser elimde olmadığından maalesef, fazla bilgi verecek durumda değilim.

olarak *boyanmamış* verilmiştir ki, yanlıştır. *cibi-* karşılığı "ıslan-" olacaktır. Böylece kendisi Türk olmayan bir zat tarafından kaleme alındığı düşünülebilir. Nitekim katalogda "Avrupa yazması" denmiştir. Buna göre de bu yazma, bu dillerin hepsini de az çok kavrayan bir Avrupalı tarafından tertip edilmiş olmalıdır. Ukrayna akademisi tarafından hazırlanmış olan lâtince Slav dilleri bölümünün yayımında Ambrosius Calepinus adı ve Bale 1605 kaydı verilmektedir. Ben şahsan eserin içinde bir tarih ve isme raslamadım, belki gözümünden kaçmıştır. Buna göre eser, bugünün İsviçre'sinde eskide İtalyanların da bulunduğu topraklarda herhangi bir rahibin veya misyonerin elinden çıkmış olabilir. Zaten *tatarca* lehçesi, Kırım lehçesi olarak açık surette verilen örneklerde kendisini göstermektedir. Kelime köklerinde olan *ä*'ler meselâ *keser-*, *sekri-*, *cer* gibi örnekler buna iyi misallerdir, çünkü Kazan lehçesinde *kis-*, *sikir-*, *cir* şeklinde *i* iledir. Önestekij; -> *c* - hadisesinin de artık bu devirde görünmesi dikkati çekicidir. Fiilin tasrifinde *tatarca* için şahıs eki *-men*, *türkçesi* için *وم* *-um*, *-am* şekli verilmektedir. Buna göre bu türkçe bugünkü Rumeli türkçesinin selefi olsa gerek; yani Slav dillerinin de bulunduğu, Rum Ermeni, Kırım türkçesi dahil, ta o zamandan Balkanlarda ve Karpatlarda konuşulan diller bir araya getirilip tesbit edilmiş bir lugaççe olsa gerek.

Bu eserin türkçe ve tatarca olarak gösterilen kelimelerinden bazı misaller verelim:

Türkçe:	Tatarca: (Kırım Türk lehçesi)
ata	atay
ayrılmış	ayrılğan
azmak	adaşmak
azmak, yol şaşmak	adaşmak
azarum	adaşırman
batırılmamış	batırılmagan
bıragırum, atarum	taşlarman
boyanmamış	cibimegen
bu çağdan, bundan	oşbu zamandan, bundan arıya
dülger	agaççi
fari', fera'at	kol tartmak, özünçe bol-
dübek dögmek	keli töymek
fil	pil
gizlerim	çaşırırman
gizli	çaşırtın
gizli yer	gizli cer
pusu	cay-ı nihan جای نیهان
içyağı اندرون شکم	içmayı پی کوسفند
keserüm	kesermen
öpmek	öbmek

Burada tabii *öp-* fiilinin tasrif şekli kasedilmiştir, meselâ: *öperim öbermen* şeklinde olduğu gibi *p* sesinin iki vokal arasında *b* oluşu tesbit edilmiştir, yoksa kök olarak her iki lehçede de aynıdır.

Türkçe:	Tatarca:
sıçramak	sekrimek
tabi şahî	han kulu, kapu kulu
tavar ogrısı	tuvar kırsızı
usanmak	bükme
ürkerüm	ürkermen
üzerinden alurum, eksildirem	üstünden dilermen
yemek	aşamak خوردن

Bu son iki fiilden de görüldüğü gibi, anlam karşılıkları tam değildir, belki de bu kelimeler herhangi bir müşterek metinde geçen sözlerin karşılığıdır.

II. LÂTİNCE - TÜRKÇE - ARAPÇA - FARŞÇA LUGAT

Bu lûgat de yine Oxford Bodleian kütüphanesinde (Bodl. Canon Or. 124) bulunmaktadır. Dört dil üzerine yazılmış bu sözlük, gerek hacim (4°), gerekse münderecat bakımından bir hayli büyük ve zengindir. 627 yaprak olup çift sahife yazılıdır, gayet iyi kâğıt üzerine ve mahir bir hattat tarafından pek güzel yazıyla yazılmıştır. Sözlük tamamlanmamış veya eksiktir, A-L'ye kadar olan lâtince kelimelere kadardır. Önce lâtince, alfabe sırasıyla, sonra türkçe Arap harfleriyle yazılıp bunun lâtın harfleriyle transkripsiyonu verilmiştir. Bunu müteakip arapça ve farşça karşılıkları bunların da lâtince transkripsiyonlu şekilleri eklenmiştir. Ayrıca kelimelerin izahları, bazan da aynı kelimenin diğer şekilleri de verilmiştir. Meselâ *yarışık*, *yarışıklı* gibi. Kütüphanenin kataloğunda verilen bilgiye göre, eserin kimin tarafından tertip edildiği kesin olarak bilinmemekle beraber, XVIII. yüzyılın ortalarında yazıldığı tahmin edilmektedir. XVIII. yüzyılın elyazısı şekline benzetilmekte ve bir İtalyan âlimi tarafından kaleme alındığına şüphe edilmemektedir. Çünkü bu Canonici MSS Venice İtalya'dan gelmiştir. Sözlüğün içinde bulunan bir açık kâğıt parçasında Gianbattista Albrizzi (of Venice) adı vardır. Bu şahısın 1740 tarihinde hayatta olduğu bilinmektedir.

Birkaç misal verelim: Lâtince *aqua* ve farşça *âb* آب karşılığı akar su, akmaz su, bükünmüş su, irkilür su, köl, safi pak su, buzlu su, çeşme suyu, kaynak suyu, balçıklı su, abdest suyu, mübareksu, karlu su, kar suyu, yağmur suyu, gülsu suyu, türlü su, bulaşık su, sızılmış su, bulanık su, abı hayat, sulu, su akması, su inmek, sudan kanmak, su yolu, su yolu yapıcısı, suaracak yer, sulanacak yer v.b. bu misallerden de görüldüğü gibi, bu sözlük bir hayli zengin kelime hazinesini içine almaktadır.

III. TÜRKÇE LÂTİNCE LUGAT

Oxford'un Bodleian kütüphanesinde (Rawl. Or. 58) William Seaman tarafından 1665-1673 yıllarında kaleme alınmış, yazma türkçe-lâtince alfabetik bir sözlük daha bulunmaktadır. Ebat 4°, 569 s., bundan sonra yine 10 sahifelik bir ekleme vardır ki, arapça, farşça, türkçe bir sözlüğün başlangıcına benzer. Her sahife 4 sütun üzerine bölünerek, ikisi esas sözlüğü teşkil eder, diğer ikisi

bazı açıklamalara ayrılmıştır. Birçok yerlerde sözleri farsça ve a-rapçâ karşılıkları da eklenmiştir, çok faydalı bir sözlüktür.

LÂTİNCE TÜRKÇE GRAMER

British Museum (Sloane 2908) de Lâtin harfleriyle transkripsiyonu ve Lâtin dilinde izah ve karşılıkları verilmiş olan, 1684 tarihli kısa bir yazma gramer vardır. 4° ebadında, 16 sahifelik bu yazma dağınık bir şekilde oldukça kısa tutulmuş notlardan ibarettir. 1-11. sahifeye kadar olan kısım İran'ın tasviridir. 11. yaprağın (b) tarafında hayvan yıllarının isimleri Arap harfleriyle verilmiş, sıçan yılı ile başlayıp *تنگوزیل* *tonguz yıl* ile tamamlanmıştır. Sonra az bir değişikliklerle son zamanlara kadar Türkiye'de kullanılan Kânunusani, Şubat gibi ay adları zikredilmiş, sadece *Mart* için *azar*, Nisan için *neizon*, Mayıs için de *ayar* şekilleri verilmiştir. Bunun karşı tarafından farsça ay isimleri olacaktır, okunaklı değildir. Yine bunu takip eden sahifede İslâmî ay adları Muharrem, Safer v.b. verilmiştir. Diğer misaller, gramer şekilleri Lâtin harfleriyle kaleme alınmıştır. Türkçeye dair küçük bir açıklama yapıldıktan sonra, 16. sahifeye kadar tasrifler devam ettirilmiş ve özellikle fiil tasrifleri ele alınmıştır. Arada biraz sıfatlardan ve zarflardan bahis olduğu gibi, isim ve zamir tasriflerine de yer ayrılmış ve hep Lâtin harfleriyle çevrili olarak gösterilmiştir. Lâtin dilindeki yazı oldukça incedir, okunaklıdır, fakat biraz gözü alıştırmak gerekmektedir. Eser *Raphaelis du Mans* tarafından kaleme alınmıştır. British Museum'un kataloğunda bu eserin yazarı hakkında iki kayıt vardır: 1. 1682 de İsveç kiralı tarafından Rus ili ve İran'a gönderilmiş olan bir heyetle birlikte *Kampfer* adında bir kişi de bulunmaktadır, bunun "*Amoenitates Exoticae*" adlı eserinde (4, 237 s.) -Interpres Regius, vir maximi candoris et eruditionis, R. P. Raphael du Mans capucinus-zikredilmektedir. 2. Uppsala Cat. p. 33 de -Grammaire Turquie ... par du Lauziere R. P. Raphael du Mant capucin francois, interprete du Roy de Perse-şeklindedir. Fransızca bir kayıt vardır, buna göre bu kişi İran sarayında muvazzaf bir Fransız Capucin rahiplerindendir. Kaleme aldığı eserin başında da İran'ı tasvir ettiğine ve eserdeki dil özelliklerinden anlaşıldığı gibi İran'da bulunan Azerî türkçesini ele almış olmalıdır. Nitekim fiillerde I. şahıs eki olarak Azericede olduğu gibi *-em'dir*.

İsim tasriflerine gelince ayrıca bir vokatif de eklenmiştir, fakat sadece beş hal vok. gen. dat. akk. abl. hallerini almıştır. abl. *dan* yerine bazı örneklerde açık olarak *-dem* verilmektedir. Bu husus belki bir yabancıнын duyma hatasıdır. *n* sesi çoğu hallerde *n'*dir, fakat nazal sesler olarak 13 (b)de *m*, *n* ve *n* üstü noktalı bir harf gösterildiğine göre, gramer kaidelerini açıkladığı bu lehçede *n* sesi bulunmaktadır. Karışık yazdığına göre de her yerde tam değildir. Yumuşamağa başlamıştır veya türlü kişilerin ağızlarından alınmış olmalıdır.

calearion	بوتوفه خانه	کوروشش انو	calearion	καστιόνη	کاچی
calceolaria	کالسیولاریا	آرتوز	καλιόνη	καλλιόνη	کالیونی
calyculum	کالیکیولوم	کالی اصرار کالی	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولو
calycium	کالیسیوم	سالات	καλίσ	καλίσ	کالیسی
calyx	کالیس	نومج	καλίσ	καλίσ	کالیسی
calyptus	کالیپتوس	بچه بود	καλιπτός	καλιπτός	کالیپتوس
calceolus	کالیکیولوس	آرتوز آت	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولو
calceolus	کالیکیولوس	نومج	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولو
calceolaria	کالیکیولاریا	کالسیولاریا	καλιόλη	καλιόλη	کالیکیولاریا
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس
calceolaria	کالیکیولاریا	کالیکیولوس	καλίκουλο	καλίκουλο	کالیکیولوس

<i>abach</i>	Romania <i>Gula</i>	Turcia شكون	Udania قونا	Ambiano II Pagni f. Ruffia	Suborno Modico.	
<i>abacu</i>	<i>sa-pi-iov</i>	اشبي سوزا				
<i>abaco</i>	<i>agruia</i>	شكوت	شكوت			
<i>abaliu</i>	<i>χαστρο</i>	شكوت	ابرمق			
<i>abaliem</i>	<i>χαστρο</i>	شكوت	ابرمق			
<i>abam</i>						
<i>abap</i>						
<i>abawun</i>	<i>βιοα</i>					
<i>abawun</i>						
<i>abba</i>	<i>abba</i>	انا	اتاي			
<i>abbve</i>	<i>uzo</i>	بوك	بوك			
<i>abdica</i>	<i>διοα</i>	قورمق	قورمق			
<i>abole</i>	<i>αψβα</i>	جاشتر من	جاشتر من			
<i>abote</i>	<i>αψβα</i>	جاشتر من	جاشتر من			

Oxford'un Bodleian Kütüphanesinde (Marsh 187) de bulunan lûgatname'den bir sahife

187229

MS. MATHE. 187

uulpes	αλεπούς	ذئب	تولکو	αλεπούς	αλεπούς	αλεπούς
uultus	πρόσωπον	يوزا سورت	بیت	πρόσωπον	πρόσωπον	πρόσωπον
xylinum	ξύλον	بشبوقة اینه	ماموق	ξύλον	ξύλον	ξύλον
zona	ζώνη	قوشاقا کر	بلباز	ζώνη	ζώνη	ζώνη
zybunt		آزیا صوبی	یوزا	zybunt	zybunt	zybunt

ὡς καὶ ἐστὶν χαίροντες ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί. καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ
 ἡμῶν πάντοτε μετὰ ὑμῶν καὶ ἡ βίβλος γραφῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἰωάννου

تمت الكتاب الفات نامه

شما تحفه کتوبیم لسنو جانے
 فاقیر دلوں فقیروں کو دینا ہے

Tasrifler için bazı misaller verelim, isim ve şahıs zamirleri:

		men	biz
Vok. Nom.	atler (atlar)	sen	siz
Gen.	„ -un	-un -um	„ -un
Dat.	-e	„ -e	„ -e
Akk.	„ -i	-i	„ -i
Abl.	„ -den	„ -den	„ -den
	ol	oller (onlar)	eüzum (özüm) mutavaat z.+iyelik
Gen.	onun	„ -un	„ -um
Dat.	oné	„ -e	„ -e
Akk.	oní	„ -i	„ -i
Abl.	o d é	„ -den	„ -den
	euzi (özi) iyelik 3. ş.; cemi euziler		
Gen.	„ - n u n	„ -un	„ -un
Dat.	„ -ne	„ -e	„ -e
Akk.	„ -ni	„ -i	„ -i
Abl.	„ nden	„ -den	„ -den

Diğer tasriflerden: ev iyelik 1 ş. ile; özge iyel. 2. ş. ile:

	euum=evim	eusgé	eusgéer
Gen.	„ -um	„ -nnum	„ -un
Dat.	„ -e	„ -nne	„ -e
Akk.	„ -i	„ -nni	„ -i
Abl.	„ -dem	„ -nden	„ -den
	bou (bu)	boulller (bunlar)	kim, kimler
Gen.	„ -nun	„ -un	„ -un
Dat.	„ -ne	„ -é	„ -e
Akk.	„ -ni	„ -i	„ -i
Abl.	„ -nden	„ -den	„ -den

Sıfatlardan da" biraz bahis var, meselâ: *yaman, yakhshi, yekler* gibi; Adverbialar (zarf) olarak verilen örneklerden bazılarını alalım: *bougun* "bugün", *danla* "sabahtan", *dunegun* "dün", *hadchenden=hacenden* ne zamandan", *harge gedersen* "nereye gidersin" (gidiyorsun); *yokareden* "yukarıdan", *ashgeden* "aşağıdan", *menum eugumde* "benim önümde", *senun eugunde* "senin önünde", *menun ardumge* "benim ardıma", *senin ardunge* "senin ardına", *nerden geldunze* "nerden geldiniz", *onun karshinde* "onun' karşısında". Bu son iki misalde görüldüğü gibi, bazı fazla harf meselâ z den sonra -e ve bir n olacağı yerde nn, m yazmak, her halde çevri yazıyı ve sesleri tam verebilmek maksadiyle olmuştur ve az çok Fransız imlâsına uyulmuştur.

Cevher fiilinin şahıs eki *-a-*, *-e-* ile bağlanarak, muzari şekillerin 1. ve 2. şahsında dahi *-dur* eklenmektedir. Meselâ:

Muzari:		şuhudi mazi:	menfi şekil:
bar-em-dur	"varım"	bar-em-idi var idim, var- idin, var idi v.b.	degul-em
bar-en-dur	"varsın"	bar-en-idi	degul-sen
bar-dur	"var"	bar-i idi	degul
bar-muz-dur	"varız"	bar-muz idi	
bar-sız dur	"varsınız"	bar-unz 1) idi	diğer muzarilerde de
bar-ler dur	"vardırlar"	bar-lar idi (?)	olur-em olur-sen olur

Umumiyetle fiil tasrifinde şahıs ekleri: muzari

1. em	ce mi :	menfi: -men-em	-me-n-ouk
2. -sen	-iz(e)	-me-sen	-me-n-iz
3.	-ler	-mes	-me-z-ler

Bunun gibi istikbal ekleri de: meselâ *kesseGagem* "keseceğim", *kesseGagouk* "keseceğiz", *kessmaGagouk* "kesmiyeceğiz" 2). Menfi şekillerden göze çarpan *-memez* gibi çift eklerin kullanılışıdır. *kessdur-me-mez-idum* "kesdirmezdim" gibi. *i-* mek fiiliyle menfi muzariin hikâye tarzında da ikinci ve üçüncü şahısta *-maz* ekinin *-z* sesi kaynaşmaktadır; belki 3. ş. yanlışlıkla yazılmadan kalmıştır.

kess-mez-idum	"kesmezdim"	-mez-idouk
kess-me-idun	-in	-mez-idunz(e)
kess-me- idi	-di	-mez-idi-ler

Meselâ: 1. ş. *kesser-em* "keserim", menfi: *kessmen-em* "kesmem", cemi: *kessemenouk* "kesmeyiz".

Diğer şekillerden: *kessdoum* "kesdim", *kessdouk* "kesdik"; *i-* mek fiili ile: *kesse idoum*, *kesser idoum* "keser idim", "keseidim", *kessmish idoum* "kesmiştim"; partisip olarak: *kessen*, *kessmish*, *kessmemish*, *kessdouk*, *kessende* "kesende,, bir lokatifle "keserken, kesildiği zaman". İsteklerde: *kess-eim* "keseyim", *kesselim* "keselim", *kessmelim* "kesmiyelim", *kessmeli*; bunların yanında *kes*-fiilinin fakt. passif (*-dur.*, *-1-*) şekillerinde teferruatıyla tasrif şekilleri verilmiştir.

ol- fiilinden istek:

ol-eim	olayım	ol-olim	olalım
ol-esen	olasın	ol-enz(e)	olunuz
ol-esun	olasun	ol-sunler	olsunlar

1) bir vokal eksik gibi geliyor.

2 Yazmanın imlâsiyle gösterildi, *ss* her halde tonsuz olduğunu belirtmiştir, *G* şekline benzeyen bir harf *c* karşılığıdır.

Dilek-şart olarak: *olsseidoum*; emir-dilek: *olsoun*"olsun'

„	-n	„	cemi	olsun-ler
„	-j	„		ol <i>elim, oleunz (e)</i>

16. sahifede 1 den 11 e ve 20 den 100 e, bundan sonra da 1000 e kadar sayılar vardır, bunların okunması bugünkü telâffuza uygundur, ancak *ottouze=30* ve *ygremit=20* sayıları, biri iki *t* ile diğeri de bir metatezle yazılmıştır ki, herhalde bunlar da sadece imlâ özelliği veya bir yabancıнын duyduğuna göre verebildiği çevriyazıdır. Rütbi sayılar yediye kadar (meselâ: *yeddingi*) yazı ile verilmiştir. Yine 16. sahifeye çok kısa olarak (3/4 s.) sintaks bahsi eklenmiştir. Burada sadece şu cümleler var: kimden aldun, kimi gördün, onun günahını agasını kuladum (3).

Misallerden de görüldüğü gibi, bu yazma Azerî lehçesini tesbit etmiş olsa gerek.

II. "Abrége d'une grammaire Turque" British Museum (Or. 1123) de 1780 tarihinde D. Talamas Jérusalemite tarafından fransızca yazılmış kısa bir Türk dili grameri vardır. 28 yapraktan ibaret olup 54 sahifesinde yazı bulunmaktadır. Açıklamalar fransızca yapılmış, türkçe örnekler Arap harfleriyle, çevriyazısı ise Lâtin harfleriyle verilmiştir. 13b-14b sahifelerinde yalnız fiillerden ibaret olan türkçe-fransızca ve farsça kısa bir söz dizimi konmuştur. Ayrıca 19-28 sahifeye kadar alfabetik sıra ile fransızca-türkçe kelime dizisi eklenmiştir. Bütün yazma Azerî şivesinin özelliklerini taşımaktadır. Metin olarak "oglanla aga" arasında geçen karşılıklı bir konuşmayı ve beş tane Nasreddin Hoca hikâyesini içine alır. Bunların da fransızca ve farsça tercümeleleri vardır.

3 Bu cümleler bugünün imlâsiyle verildi; kula- *koula*- şeklindedir.